

NORDLAND STATSADVOKATEMBETER

Justis- og beredskapsdepartementet
Pb. 8005 Dep.
0030 Oslo

Deres ref.:
16/7600 ES AIK/SRY

Vår ref.:
Jnr. 2017/00202
Ark.nr. 601

Dato:
12.06.2017

NY STRAFFEPROSESSLOV - HØRING

Det vises til brev av 05.12.2016 fra Justis- og beredskapsdepartementet.

Nordland statsadvokatembeter beklager at høringsfristen er oversittet med 6 dager, men avgir allikevel følgende høringsuttalelse:

Generelt

Innledningsvis vil vi få gi honnør til Straffeprosesslovutvalget (heretter benevnt SPU) for en etter vår oppfatning god og grundig utredning i NOU 2016:24.

Utredningen er meget omfattende, og vi velger derfor å knytte våre kommentarer til særlige deler av utredningen, som vi anser mest viktig å kommentere. Vi knytter kommentarene til de ulike kapitler og punkter slik de fremgår av utredningen.

Innføring av en formåls- eller fanebestemmelse i ny straffeprosesslov?

Den nye straffeprosessloven skal være informativ og brukervennlig, jf. SPU's mandat pkt. 3. Vi reiser derfor spørsmål ved om ikke loven bør inneholde en formåls- eller fanebestemmelse, som sier noe om hvilke krav som stilles til strafforfølgningen.

Det følger av ulike regler i loven at strafforfølgningen skal være rettmessig (sml. § 8-5 implisitt), objektiv (sml. § 13-5 (1)) og tilstrekkelig hurtig (§ 13-5 (2), sml. § 15-2 (3) og § 15-17 (1) bokstav b og c (implisitt).

Vi foreslår imidlertid at det i loven inntas en egen bestemmelse som oppsummerer noen av kravene som bør stilles til en god strafforfølgning.

En fanebestemmelse om dette kunne f. eks. tas inn som ny § 1-1 (3), eller som ny § 1-3 om formålet med strafforfølgningen, og kunne lyde slik (jf. neste side):

"Formålet med straffeprosessen er å finne den materielle sannhet. Straffeforfølgningen skal være hensynsfull og rettferdig overfor alle involverte. Den skal være effektiv, holde høy kvalitet, være rettssikker og tillitsvekkende, og enhver rettergang skal være forsvarlig".

Nærmere kommentarer til SPU's lovforslag:

Kapittel 6.4. Kommunikasjon i straffesaksbehandlingen

Til Pkt. 6.4.2. Informasjonssikkerhet og pkt. 6.4.3. Kommunikasjon med domstolene

Vi slutter oss til utvalgets forslag til ny § 197b i domstoloven, jf. pkt. 6.4.2.3, og til endring i domstoloven § 197a, jf. pkt. 6.4.3.2.

Til Pkt. 6.4.4. Elektronisk forkynning

Videre er vi enige i at også påtalemyndighetens anker bør kunne avgis til forkynnelse for mistenkte elektronisk, f. eks. ved at den sendes til en mistenkts epostadresse, og følges opp med en kvittering fra mistenkte om at anken er mottatt. Det vises til utvalgets utredning i pkt. 6.4.4.2 om forslaget til endring i domstoloven § 163a, som vi slutter oss til.

Fra Nordland kan vi som eksempel nevne en sak som gjaldt mishandling i nære relasjoner. Etter frifinnelse i tingretten reiste tiltalte til Thailand på langtidsferie. Påtalemyndigheten anket dommen, og sendte, etter at man fikk opplyst at tiltalte befant seg i Thailand, anken til vedkommendes oppgitte epostadresse. Tiltalte kvitterte for mottak av anken, og hans forsvarer innga støtteskriv. Tiltalte ønsket at spørsmålet om anken skulle fremmes ble avgjort så snart som mulig. Anken ble sendt lagmannsretten, som returnerte anken til påtalemyndigheten, og ba om at anken ble forkynt på lovlig vis før saken (på ny) ble sendt til lagmannsretten.

Hadde man akseptert lovlig forkynnelse elektronisk via epost kunne anken ha blitt vurdert av lagmannsretten raskere, og ankesaken, dersom anken ble henvist, ha kommet opp betydelig raskere for lagmannsretten enn den ellers vil gjøre, idet man nå må avvente tiltaltes hjemkomst til Norge før anken kan forkynnes. Alternativt må anken forkynnes via rettsanmodning, som også anses tidkrevende.

Til Pkt. 6.4.5. Fjernavhør og fjernmøte

Vi tiltrer utvalgets vurderinger når det gjelder spørsmålene om fjernavhør og fjernmøte, som i hovedsak er en videreføring av gjeldende rett, og slutter oss til utvalgets vurderinger i pkt. 6.4.5.3, og forslag til ny domstollov § 122a.

Til Pkt. 6.5.2. Lyd- og bildeopptak av politiforklaringer

Vi slutter oss fullt ut til utvalgets forslag om at lyd- og bildeopptak av politiforklaringer bør være hovedregelen i ny straffeprosesslov, jf. utkast til ny lovs

§ 10-8 (1). Utvalgets begrunnelse under pkt. 6.5.2.2 tiltres.

Vi peker særlig på at dette vil kunne motvirke at så vel tiltalte som vitner endrer, nedtoner eller justerer forklaring, typisk under ankeforhandling i lagmannsretten i de mest alvorlige straffesakene (saker om lovbrudd med strafferamme fengsel i mer enn 6 år), etter domfellelse i tingretten, hvilket ikke er uvanlig, og noe vi ser i enkelte saker.

Til Pkt. 6.5.3. Opptak under rettsmøter

Vi er enige i at det som hovedregel bør tas lyd- og bildeopptak av rettsforhandlingene ved hovedforhandling i tingretten, og under ankebehandling i lagmannsretten. Vi reiser imidlertid spørsmål ved om det er nødvendig med lyd- og bildeopptak av ankeforhandling ved begrensede anker, f. eks. ved en ren lovanvendelsesanke, hvor verken tiltalte eller vitner møter for ankeinstansen.

Utvalgets forslag til ny domstollov § 134b tiltres, dog med spørsmål om det bør inntas en reservasjon i første ledd om at

"Det som regel skal tas opptak med lyd og bilde...",

slik at det åpnes for unntak ved begrensede anker etter en konkret vurdering av sakens (ankens) art.

Til Pkt. 6.5.4. Bruk av lyd- og bildeopptak under hoved- og ankeforhandling

Vi tiltrer at dagens ordning om at forklaringer skal avgis personlig og ved direkte fremmøte for den dømmende rett under hovedforhandling i tingrett, bør videreføres, jf. pkt. 6.5.4.5 og utkast til ny lov § 10-9 (1). Særlig hensynet til kontradiksjon og rettens adgang til å stille spørsmål til parter og vitner tilsier dette.

Vi er også enige i at det – i unntakstilfeller – bør være adgang til å benytte lyd- og bildeopptak sikret av forklaringer avgitt f. eks. ved rettslig forklaring, tidsnært en påstått hendelse, dersom det har gått lang tid mellom at forklaringen ble avgitt og til pådømmelse i tingrett. Muligheten for å supplere den tidligere avgitte rettslige forklaringen ved muntlig (direkte) forklaring for retten står åpen etter utkastet § 10-9 (2).

Den særlige regulering av bruken av forklaringer sikret ved tilrettelagte avhør, nedfelt i gjeldende straffeprosesslov § 298, bør videreføres, ved at forklaringen avspilles under hoved- og ankeforhandling, i stedet for muntlig og direkte forklaring.

Slik vi leser utkastet til ny lov fremgår det ikke klart at normalordningen er ment å være avspilling av det tilrettelagte avhøret (også) av vitner over 16 år, men dette uttrykkes i kommentarene til ny § 10-9, jf. spesialmotivene s. 585. Av motivene til gjeldende straffeprosesslov § 298, jf. Prop. 112L (2014-15) s. 115, fremgår at det bare vil være i tilfeller der det har gått flere år siden avhøret ble tatt, slik at barnet for lengst

har blitt myndig, og det ikke foreligger spesielle grunner for å beskytte vitnet, at det er aktuelt med personlig forklaring . Videre uttales følgende samme sted:

"Det vil trolig sjelden være nødvendig å gjøre unntak, og de aller fleste vitnene som fyller 16 år etter første avhør, men før hovedforhandling, vil ikke behøve å forklare seg personlig".

Det foreslås derfor inntatt et *nytt annet punktum* hvor det fremgår at

"Det samme gjelder for vitner som har fylt 16 år".

Någjeldende annet punktum kan bli nytt tredje punktum.

Når det gjelder ankeforhandlingen mener vi, som utvalget, at ankeforhandlingen i større grad enn i dag, bør være en etterkontroll av tingrettens behandling og dom, i stedet for en fullstendig repetisjon.

Vi vektlegger særlig at forklaringene i tingretten vil være mer tidsnære opp mot den påståtte handling, slik at bevisverdien, hvis forklaringene sikres med lyd og bilde, vil være større enn ved en senere ny forklaring for ankeinstansen.

På denne måten vil man også i større grad unngå at forklaringer tilpasses mellom tingrettens og ankeinstansens behandling. Videre taler hensynet til fornærmede, særlig i saker om seksuallovbrudd og mishandling i nære relasjoner, for at forklaringen fra tingretten "gjenbrukes".

Det er ofte en tung byrde for fornærmede å måtte forklare seg på nytt i ankeinstansen, og vår erfaring er at noen fornærmede fremstår som mer "lei, slitne og utilpass" i ankeinstansen enn i første instans, når de vet at de må gjennom en belastende forklaring en gang til.

Utkastet til ny § 10-9 (2) tiltres således i forhold til gjenbruk av forklaringer fra første instans.

Kapittel 7 Lovens virkeområde og forholdet til folkeretten

Utvalgets vurderinger og forslag til § 1-2, jf. s. 181-183, tiltres.

Kapittel 8 Påtalemyndigheten og dens virksomhet

Til Pkt. 8.2.1. Påtalemyndighetens uavhengighet

Vi tiltrer forslaget om at Kongen i statsråd ikke skal utøve påtalemyndighet, jf. særlig behovet for en uavhengig og upartisk påtalemyndighet, sml. utkast til ny lov § 2-1 og § 2-3 (2).

Til Pkt. 8.2.2. Den høyereste påtalemyndighet

Vi slutter oss til at det er grunn til å styrke statsadvokatenes fagledelse, og at statsadvokatenes ansvar for veiledning og instruksjon overfor politiet synliggjøres i loven, jf. utkastet § 2-5 (3). Spørsmålet om styrking og synliggjøring av faglederansvaret henger noe sammen med spørsmålet om påtalekompetanse og saksfordeling, jf. nedenfor.

Til Pkt. 8.2.3.2 Tjenestepersoner som hører til påtalemyndigheten i politiet

Vi er enige i at det i dag ikke lengre er noe praktisk behov for at lensmennene og politistasjonssjefene skal tilhøre påtalemyndigheten og ha påtalekompetanse.

En forsvarlig legalitetskontroll med politiets straffesaksbehandling tilsier at påtalemyndighetens tjenestemenn bør ha juridisk utdanning, sml. utkast til ny lov § 2-7.

Selv om en lensmann eller politistasjonssjef skulle ha slik utdanning, er de aktuelle tjenestepersoners myndighet allerede i dag svært begrenset, jf. påtaleinstruksen § 2-7.

Når det gjelder konfliktrådssakene innebærer det å overføre en straffesak til konfliktrådet konstatering av straffskyld, og vurderingen av om saken bør overføres bør treffes av (ordinær) påtalejurist.

En ordinær påtalejurist antas dessuten gjennomgående å ville ha noe mer distanse til en sak enn en lensmann eller politistasjonssjef, hvilket også anses av betydning for hvordan en sak avgjøres.

Utkastet til ny lov § 2-6 tiltres derfor herfra.

Til Pkt. 8.2.4. og 8.2.5. Spesialenheten for politisaker og kriminalomsorgen

Vi støtter utvalgets forslag til og begrunnelse for utkastet § 2-15 om regulering av spesialenhetens ansvarsområde, og forslaget til ny § 6a i straffegjennomføringsloven for så vidt gjelder Kriminalomsorgen.

Til Pkt. 8.2.6. Instruksjons- og omgjøringsmyndighet internt i påtalemyndigheten

Vi mener det er viktig og riktig at man viderefører og tydeliggjør at overordnet nivå i påtalemyndigheten kan instruere om og omgjøre beslutninger av underordnet nivå, jf. utkastet § 2-9.

Selv om den praktiske betydning av lovforslaget under dagens forhold neppe er stor, bør loven etter vårt syn *ikke* tillegge leder av statsadvokatembetene instruksjons- og omgjøringsmyndighet (overfor de øvrige statsadvokatene) i enkeltsaker.

Som utvalget påpeker, er det utvilsomt slik at embetsleder innefor sitt administrative og generelle fagansvar vil kunne omfordele saker eller selv overta behandlingen av en sak på et hvert trinn i embetets saksbehandling hvis situasjonen skulle tilsi dette. Dette kan imidlertid ikke sidestilles med at embetsleder (i ytterste fall) kan instruere om et bestemt resultat eller omgjøre en annen statsadvokats påtalebeslutning.

Det vises til den høyesterettsavgjørelse utvalget trekker frem knyttet til Økokrim, og det er for øvrig også en hevdvunnen oppfatning at embetsleder ikke har instruksjonsmyndighet i enkeltsaker.

En ikke fjernliggende konsekvens i forlengelsen av lovforslaget ville være at påtaleavgjørelser fattes i embetsleders navn, med parafering fra saksansvarlig statsadvokat, slik ordninger er for riksadvokaten.

Det er videre en fare for at statsadvokatembetet av aktører utenfor vil oppfattes å omfatte to påtalefaglige nivåer med klageadgang til embetsleder.

Embetslederrollen er i første rekke vokst frem som følge av et administrativt og faglig ledelsebehov ettersom embetene er blitt større. Det er videre nødvendig å plassere mål- og resultatansvaret for embetets straffesaksbehandlingen hos embetets leder.

Til sist er det etter vårt syn lite å oppnå i virksomheten ved lovforslaget.

Intern fagledelse ved embetet ivaretas på et generelt plan gjennom retningslinjer og løpende faglig dialog. Det er i praksis vanskelig på se for seg en situasjon som ville kreve instruksjon i enkeltsak.

Til Pkt. 8.3.2. Straffeforfølgningsplikten § 2-2

Vi er enige i at utgangspunktet om påtalemyndighetens påtaleplikt bør videreføres, og tiltrer utvalgest forslag til ny § 2-2 .

Til Pkt. 8.3.3. Oppportunitetsprinsippet

Som påpekt av SPU bør oppportunitetsprinsippet videreføres i ny lov. Dette slutter vi oss til.

Til Pkt. 8.3.4. Objektivitetsplikten

Vi slutter oss til at objektivitetsplikten reguleres også i ny straffeprosesslov, og tiltrer utkastet § 2-3 (1) (sml. § 13-5 (1)).

Videre er vi enige i at hensynet til anklageprinsippet taler for at retten ikke må "tvinges" til å avsi en begrunnet avgjørelse i tilfeller der påtalemyndigheten frafaller tiltalen under hovedforhandlingen, men kan avsi frifinnende dom (sml. utkastet til ny § 29-7 (2), sammenholdt med § 32-3 (3)).

Vi vil allikevel påpekte at utkastet til nye regler fremstår som noe mer fragmentarisk enn i dag, sml. gjeldende straffeprosesslov § 73.

Utkastet til ny § 29-7 (2) burde kanskje, for å gjøre det lettere å se sammenhengen, ha inneholdt en henvisning til §§ 28-2 (1) og § 32-3, og kunne utformes slik:

"Tiltalen kan frafalles inntil dom er avsagt i første instans *når vilkårene i § 28-2 (1) er til sted, og ellers når ...*"

Som *nytt § 29-7 tredje ledd* kunne det ha stått:

"Retten avsier frifinnende dom i tilfeller nevnt i annet ledd, jf. § 32-3 annet punktum".

Under dette punkt tiltrer vi at påtalemyndigheten bør ha en frafallelsesplikt i tilfeller der den, etter at det er reist sak, kommer til at bevisene ikke holder.

Til Pkt. 8.4.Fordeling av påtalekompetanse (herunder om delegasjon)

Effektivitets – og fleksibilitetshensyn taler for at det bør være en relativt vid adgang til å fravike lovens kompetansefordelingsregler gjennom instuks, slik som foreslått i ny § 2-11 (4), som vi slutter oss til.

Når det gjelder politiets påtalekompetanse, jf. utkastet § 2-11 (3) bokstav a) er vi enige i at *saker om uriktig forklaring (straffeloven § 221) bør unntas* fra politiets påtalekompetanse, så langt den uriktige forklaring er avgitt i straffesak, jf. utvalgets begrunnelse på side 199.

På denne måte vil politiet, i motsetning til i dag, kunne utferdige tiltalebeslutning (eller begjære tilståelsesdom) i et jevnt antall saker om trygdebedrageri, selv om straffeloven § 221 anvendes samtidig med bedrageribestemmelsen, idet en uriktig forklaring til NAV/trygdemyndigheten i anledning krav om dagpenger el.l., må anses avgitt i sivil sak (forvaltningssak).

Vi mener at *også overtredelse av straffeloven § 195 om likskjending* bør unntas fra politiets påtalekompetanse. Sakene antas å være få i antall og vil ikke påføre statsadvokatene særlig belastning om påtalekompetansen legges dit. Videre er dette en sakstype som gjennomgående vekker oppsikt, og som virker opprørende. Påtalekompetansen bør derfor ligge til statsadvokaten.

Videre bør påtalekompetansen for overtredelse av *straffeloven § 265 om særskilt vern for utsatte yrkesgrupper ved trusler*, ligge hos statsadvokatene. Bestemmelsen er ny ved straffeloven 2005, og bør ses i sammenheng med § 286 om vold mot særskilt utsatte yrkesgrupper, hvor strafferammen er fengsel inntil 3 år. I sistnevnte tilfelle har statsadvokaten påtalekompetansen. Grensen mellom vold eller forsøk på vold og trusler kan være flytende, f. eks. ved trusler i handling hvor en person hever en

skiftnøkkel mot en buss- eller drosjesjåfør for å få vedkommende til å kjøre et bestemt sted. Statsadvokaten bør derfor ha påtalekompetansen for denne sakstypen.

Særlig om delegasjon:

Forslaget om statsadvokatenes delegasjonsadgang i enkeltsaker i utkastet § 2 -11 (4) støttes også fullt ut.

Statsadvokatene behandler i dag mange enkle og oversiktlige saker hvor strafferammen i seg selv legger kompetansen til statsadvokatnivået, men hvor det er faglig ubetenkelig å overlate påtaleavgjørelsen til politiet . Kompetansefordelingen bør også ses i sammenheng med politireformen som forutsetningsvis skal gi større og mer kompetente fagmiljøer innenfor straffesaksbehandlingen.

Muligheten for å delegere avgjørelsen i enkeltsaker vil bidra til større fleksibilitet ved statsadvokatembetene, og derved bedre muligheten for å styrke den generelle fagledelsen overfor politiet, jf lovutkastet § 2-5 (3). Dette vil særlig gjelde de mindre embetene som har få medarbeidere å spille på, og hvor blant annet tilsynsvirksomheten lett blir en salderingspost i perioder hvor kjerneoppgavene tynger. Adgangen til individuell delegasjon vil også åpne for en mer hensiktsmessig ressursbruk i embetenes saksbehandling.

Ved fornuftig bruk vil delegasjon av avgjørelsesmyndighet i enkeltsaker også kunne bidra til en økt motivasjon og kompetanse i politiet, eksempelvis ved at politiadvokat med særansvar for et saksfelt i visse tilfelle gis anledning til selvstendig avgjørelse av påtalespørsmålet.

Statsadvokatene har over lengre tid hatt økning i antall saker til tross for at politiet gjennomgående har hatt en reduksjon i registrerte straffesaker. Nordland statsadvokatembeter hadde eksempelvis en økning i avgjørelser på nær 25 % fra 2015 til 2016, mens Nordland politidistrikt hadde en reduksjon i registrerte anmeldelser på rundt 8 %. I følge riksadvokaten har det også på landsbasis vært en trend over noe tid at statsadvokatenes saksinntak øker tross en reduksjon i registrert kriminalitet totalt sett. Situasjonen kan skyldes endringer i sammensetninger av saker som skyver påtalekompetansen i flere saker over til statsadvokatnivået.

Utvalgets forslag om delegasjonsadgang for den høyere påtalemyndighet i enkeltsaker vil sammen med riksadvokatens delegasjonsadgang ved instruks gi en hensiktsmessig reguleringsmulighet hvis dette skulle vise seg å bli en mer varig trend.

Faren for misbruk av delegasjonsadgangen i enkeltsaker anses liten. Statsadvokatene er forholdsvis nylig gitt muligheten for å overlate til politiet å utferdige tiltalebeslutningen i saker hvor bare deler av siktelsen gjelder forhold hvor statsadvokaten har tiltalekompetansen, jf påtaleinstruksen § 22- 4. Det har vist seg at ordningen pr. i dag bare benyttes i svært liten grad. Riksadvokaten kan dessuten gripe regulerende inn gjennom sin instruksjonsmyndighet om det skulle utvikle seg en uheldig delegasjonspraksis på statsadvokatnivået.

Statsadvokaten bør – blant annet som grunnlag for sin fagledelse – behandle forholdsvis mange enkeltsaker. Vi kan imidlertid ikke se at utvalgets samlede forslag til kompetansefordeling vil utfordre dette utgangspunktet. Statsadvokatene vil i kraft av sin instruksjons- og tilsynsmyndighet også kunne innkalle visse saker fra politiet i kontrolløyemed.

Særlig om henleggelse:

Når det gjelder påtalemyndigheten i politiets *kompetanse til henleggelse*, kan vi slutte oss til utkastet § 2-11 (3), men mener det *bør tilføyes* følgende:

"Påtalemyndigheten i politiet kan treffe beslutning om henleggelse i alle saker, *når ikke annet er bestemt*".

På denne måten får man tydeliggjort at politiets henleggelseskompetanse er begrenset, idet någjeldende påtaleinstruks § 17-1 bør videreføres etter vedtakelsen av ny straffeprosesslov. Vår erfaring er at enkelte, særlig nye politijurister, ikke er godt kjent med begrensningen i henleggelseskompetansen som følger av påtaleinstruksen § 17-1. Dersom ny lov § 2-11 (3) blir vedtatt som foreslått, kan enkelte oppfatte bestemmelsen som en generell og fullstendig åpen hjemmel for henleggelse, selv i saker hvor noen har vært siktet (evt. mistenkt etter ny lovs forslag) og hvor påtalekompetansen hører under statsadvokaten.

Til Pkt. 8.4.2. Adgang til å møte for domstolene

Vi mener forslaget i utkastet § 2-12 (3) bokstav b) om at tjenesteperson i politiet som ikke tilhører påtalemyndigheten, i sak om motsagt forelegg, kan møte i tingretten i hovedforhandling, bør *utgå*.

Det er etter vårt syn i dag ingen praktiske behov for en slik hjemmel. Adgangen har, i vår statsadvokatregion, så langt vi vet, aldri vært benyttet. Dessuten kan det under hovedforhandling for tingrett, også i saker om motsagte forelegg, oppstå prosessuelle og rettslige spørsmål som forutsetter juridisk kompetanse for å kunne besvares.

Til pkt. 8.4.3. Ankekompetanse

Vi er enige i at politimesteranke bør avskaffes, sml. utkastet til ny § 2-14 (1).

Antallet politimesteranker er, i alle fall i vår region, meget begrenset, og det er viktig at ankespørsmålet avgjøres av statsadvokaten, som har en viss distanse til saken.

Om ankekompetansen legges til statsadvokaten så vil ikke det medføre noen særlig ekstra arbeidsbelastning.

Til pkt. 8.4.4.Fordeling av kompetanse mellom påtalemyndighetens tjenestepersoner i politiet

Vi tiltrer at alle tjenestepersoner i påtalemyndigheten i politiet etter loven skal ha samme påtalekompetanse.

Spørsmålet om yngste politijurist skal kunne avgjøre enhver sak som vedkommende ellers etter loven ville hatt påtalekompetanse for, kan, som påpekt av SPU, begrenses gjennom nærmere retningslinjer fra riksadvokaten og interne organiseringer i politidistriktene.

Vi forutsetter at ordningen med "utvidet delegert påtalekompetanse" videreføres i retningslinjer fra riksadvokaten, slik at den enkelte påtalejurist i politiet må ha gjennomført nødvendig intern og ekstern opplæring, før vedkommende får "full" portefølje og full kompetanse til å avgjøre sakene nevnt i utkastet § 2-11-(3).

Til Pkt. 8.5.Grunnlovfesting av statsanklageprinsippet og påtalemyndighetens uavhengighet

SPU's forslag til endring i Grunnloven § 96 første ledd, og begrunnelsen for endringen, jf. utredningen s. 201- 202, tiltres.

Kapittel 9 Mistenkte og forsvareren

Til Pkt. 9.2.Mistenkte og siktede

Det er i dag noe tilfeldig om en person i forbindelse med etterforskning blir siktet av politiet ved bruk av tvangstiltak som f. eks. ransaking, eller om vedkommende har status som mistenkt.

I utgangspunktet bør enhver som er under etterforskning ha lik status med like rettigheter.

En særlig viktig rettighet er vernet mot senere gjenopptakelse av straffeforfølgningen (uten nye bevis av vekt), hvilket i dag er forbeholdt de med siktetstatus på henleggelsestidspunktet, jf. straffeprosessloven § 75 annet ledd.

Innrettelseshensynet kan gjøre seg gjeldende med like stor styrke overfor en person uten siktetstatus.

Statadvokatene sjekker i klagesaker rutinemessig hvorvidt det typisk har vært anvendt tvangsmidler som aktiverer 3 månedersfristen for omgjøring. Som nevnt synes det iblant tilfeldig i hvilke saker siktetstatus aktiveres (eksempelvis gjennom beslag av en mobiltelefon), og vi erfarer i enkelte tilfelle at politiet har oversett dette ved oversendelse av saken.

Det vil gi en ryddigere og mer rettferdig ordning at omgjøringsvernet er likt for alle som har vært undergitt straffeforfølgning. Dette kan tale for at skillet mellom

"mistenkte" og "siktete" oppheves. Hensynet til internasjonalt samarbeid, som etter det vi forstår ikke har et tilsvarende skille, kan også tale for at skillet oppheves.

Et mothensyn er at skillet mellom mistenkt og siktet har lange tradisjoner, er godt innarbeidet, og at lovgivningen pr. i dag synes å ha fungert tilfredsstillende til tross for skillet. Videre er det i dag noe vanskelig å se fullt ut hvilke konsekvenser en opphevelse av skillet vil kunne ha.

Til Pkt. 9.3. Vern mot tvungen selvinkriminering

Vi støtter utvalgets forlag til ny § 3-2.

Til 9.4. Retten til representasjon

Vi stiller oss *skeptiske* til utvalgets forslag om at mistenkte skal ha forsvarer ved politiavhør i enhver sak hvor det kan bli spørsmål om å idømme ubetinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, sml. utkastet § 3-12.

Vi oppfatter forslaget slik at forsvarer skal oppnevnes før mistenkte avhøres første gang (s. 218 h.sp.), og at forsvarer skal være til stede ved avhøret (når det kan bli spørsmål om å idømme ubetinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff).

En slik ordning vil lett medføre at viktig informasjon går tapt i en tidlig innledende fase av etterforskningen.

Man kan f. eks. tenke seg at politiet tilkalles til et hjem p.g.a. melding om mishandling i nære relasjoner. Denne sakstypen omfattes av de hvor det kan bli spørsmål om ubetinget fengsel. I slike saker er tidsnære bevis viktig.

Hvis politiet på stedet, etter å ha gjort mistenkte kjent med sine rettigheter, kan motta forklaring fra mistenkte, kan viktig informasjon bli sikret, og muligheten for at forklaringen de facto er riktig, er stor, sml. det materielle sannhetsprinsipp. Mistenktes forklaring er en hypotese det skal etterforskes opp mot, og det er da viktig at den kommer tidlig.

Kommer forklaringen på senere tidspunkt vil det kunne være en omstendighet som vil kunne tale mot mistenkte, idet han/hun da kan møtes med påstand om at forklaringen er "tilpasset" andre bevis. Tas forklaringen opp på lyd kan man dessuten i ettertid kontrollere at formalia er korrekt, og sikre dokumentasjon for at forklaringen ikke ble avgitt under press el.l..

Skulle politiet måtte vente til forsvarer er oppnevnt/utpekt, og til forsvarer eventuelt kan møte (i formelt avhør), eller i alle fall inntil mistenkte har fått konferere med sin forsvarer, før avhør kan skje, kan situasjonen ha endret seg.

Det er ikke uvanlig at forklaringer i denne sakstypen justeres etter som tiden går, og viktige bevis kan da gå tapt. Ordningen med økt politiarbeid på stedet (PPS) taler også

for at man ikke innfører en regel slik utvalget foreslår. En kan ikke forvente at politipatruljen på stedet skal ha i minne hvorvidt en handling kvalifiserer til fengselsstraff, samfunnsstraff eller ungdomsstraff. Dette er en påtalemessig og rettslig vurdering, og politipatruljens primære formål er å sikre de nødvendige bevis, bl.a. ved opptak av forklaringer, og dette må kunne gjøres uten å måtte foreta en vurdering av mulig strafferettslig reaksjon i den enkelte sak.

En ordning med forsvarer til stede i avhør kan dessuten fremtvinge økt bruk av tvangstiltak, som pågripelse, idet politiet da vil ha større behov for å sikre seg at mistenkte ikke kommer i kontakt med fornærmede eller vitner før mistenkte selv har forklart seg, jf. hensynet til bevisforspillelsesfare.

Tilsvarende gjelder i saker hvor mistenkte er under 18 år, sml. utkastet § 3-11. I seksuallovbruddssaker hvor gjerningsmannen er under 18 år, som vi har en del av, f. eks. saker om seksuelle overgrep mot noen som er ute av stand til å motsette seg handlingen, eller i saker om seksuell omgang med barn under 14 år (voldtekt av barn), er også den umiddelbare første forklaringen bevismessig viktig. Viktig informasjon kan gå tapt om politiet, som kan være tilkalt til et sted hvor en påstått voldtekt skal ha funnet sted, må avvente første avhør inntil forsvarer er på plass.

Selv om mistenkte over 18 år kan gi skriftlig avkall på forsvarer, kan dette bare skje når det "er ubetenkelig", jf. utkastet til ny § 3-21. Det vil kunne være vanskelig å vurdere *når* det er ubetenkelig å gi avkall på forsvarer, og politi og påtalemyndighet vil lett kunne bli møtt med en påstand om at det var betenkelig at mistenkte ga avkall på forsvarer, f. eks. i en sak der det i en tidlig fase av etterforskningen er vanskelig å vurdere om det kan bli spørsmål om fengselsstraff.

Og, der mistenkte ikke har hatt forsvarer, når han ellers skulle hatt det, kan forklaringen bli avskåret som bevis, sml. utkastet § 8-5.

Vi er enige i at mistenkte skal ha rett til forsvarer *i samme grad som fornærmede gis rett til bistandsadvokat*, sml. utkastet § 3-11-bokstav c).

Til Pkt. 9.4.3.4. Rett til forsvarer ved pågripelse, fengsling og ileggelse av begrensninger i bevegelsesfriheten

Utkastet § 3-13 tiltres.

Til Pkt. 9.4.3.5. Rett til forsvarer under hovedforhandling og ved forenklet behandling

Vi mener det *ikke* er nødvendig med forsvarer under hovedforhandling i promillekjøringssakene, selv om det kan bli idømt ubetinget fengsel eller samfunnsstraff.

Mange av disse sakene er bevismessig enkle (siktete er ofte "tatt bak rattet"), ordningen frem til i dag synes å ha fungert tilfredsstillende, straffutmålingen er ganske "skjematisk", og vi kan ikke se behovet for forsvarer her.

Når det gjelder *unge* lovbrøtere, og der det kan bli spørsmål om fengsel, samfunns- eller ungdomsstraff, vil situasjonen være en annen. En ung lovbrøter vil gjennomgående ha større behov for representasjon, og vi foreslår at utkastet i § 3-16 bokstav a) omfatter en reservasjon for disse tilfellene, f. eks. slik:

"a) etter vegtrafikkloven §§ 22 første og femte ledd og 24 første ledd, jf. § 31, *med mindre lovbrøteren var under 18 år på handlingstiden og det er spørsmål om å idømme ubetinget fengselsstraff, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, ...*".

For øvrig mener vi at utkastet § 3-20 fanger opp, og åpner for, at mistenkte over 18 år gis forsvarer også i promillesakene, hvis sakens art og omfang tilsier det, eller andre særlige forhold tilsier behov for forsvarer. Påtalemyndigheten skal være objektiv i all sin virksomhet, og det forutsettes at påtalemyndigheten ved hovedforhandlingsbegjæring i en promillesak ber retten oppnevne forsvarer dersom sakens art tilsier det, sml. § 2-3 (1).

Heller ikke i sakene om tilståelsesdom (forenklet behandling) ser vi behovet for forsvarer i enhver sak hvor det kan bli idømt ubetinget fengsel, samfunnsstraff eller ungdomsstraff, sml. utkastet § 3-17.

Som eksempel kan nevnes saker om fartsoverskridelse. Disse sakene er ofte kurante (mistenkte "tas bak rattet"), og straffutmålingen er ganske skjematisk også for denne sakstypen, med rikholdig Høyesterettspraksis om grensegangene. Tilsvarende gjelder for voldslovbrudd, særlig saker om kroppsskade, hvor Høyesterett etter lovendringen i 2010 har gitt klare signaler om utmålingsnivået.

Ordningen etter gjeldende straffeprosesslov § 99, hvor forsvarer skal oppnevnes dersom det kan bli idømt fengsel i mer enn 6 måneder, bør videreføres.

For lovbrøtere *under 18 år* bør ordningen være som ved pådømmelse under hovedforhandling.

Til Pkt 9.4.3.8

Vi slutter oss til "Torgersen-fraksjonen" om at den faste forsvarerordningen bør utvides. Denne fraksjons begrunnelse, jf. side 221 h.sp. til side 222 v.sp., tiltrtes fra vår side.

Kapittel 10. Fornærmede og etterlatte

Vi tiltrer SPU's vurderinger knyttet til fornærmede og etterlatte. Utvidelsen av rett til bistandsadvokat ved stalking, ran og grov kroppsskade er etter vår vurdering riktig. Vi er videre enige i at felles bistandsadvokat kan pålegges av retten. Når det gjelder spørsmålet om antallet faste bistandsadvokater bør utvides eller ikke, mener vi at antallet faste bistandsadvokater bør utvides betydelig forhold til i dag.

Kapittel 12 Innsyn

Vi slutter oss til SPU's vurderinger og forslag knyttet til pkt. 12.4, jf. sidene 247 til 254.

Kapittel 14 Etterforskning og tvangstiltak

Til Pkt. 14.2.2. Ansvaret for og styringen av etterforskningen

Vi tiltrer utvalgets utkast til § 13-4 (1) om at etterforskningen besluttes, ledes og avsluttes av påtalemyndigheten.

Til Pkt. 14.2.3. Vilkår for etterforskning og pkt. 14.2.4 Grunnleggende krav til etterforskningen

Også her slutter vi oss til SPU's utredning side 303 til side 306, og utkastet §§ 13-2 og 13-5.

Til Pkt. 14.4.5.5. Fengsling ved bevisforspillelsesfare

Vi stiller oss *kritiske* til at det i loven (utkastet § 15-2 (3)) fastsettes en lengstetid på 3 måneder for fengsling ved bevisforspillelsesfare.

En slik frist vil kunne vanskeliggjøre etterforskning i de mest alvorlige sakene, særlig hvor saken har internasjonale forgreninger. Avhør av vitner utenlands må skje via rettsanmodninger, noe som erfaringsmessig er tidkrevende. En absolutt frist på 3 måneder vil kunne medføre at mistenkte etter 3 måneder vil kunne ta kontakt med sentrale vitner som utenlandske myndigheter ikke har rukket å avhøre, og øve vitnepåvirkning.

Drapssaken omtalt under pkt. 20.4.9 nedenfor, kan benyttes som illustrasjon. Saken hadde internasjonale forgreninger. Mistenkte var gresk, fornærmede (avdøde) og etterlatte ukrainsk, flere av mannskapet om bord i båten hvor den påståtte drapshandling var begått, var filippinske, og mye etterforskning ble foretatt i Nederland. I tillegg var et vitne, som ble vurdert sentral, tyrkisk, og bosatt i Tyrkia. I en slik situasjon sier det seg selv at etterforskningen og avhør av vitner nødvendigvis må ta tid, og politiet måtte få muligheten til å gjennomføre etterforskningen uten at mistenkte, som benektet å ha begått drap, kunne kontakte og påvirke vitner. I den saken var siktede fengslet p.g.a. unndragelsesfare, men dersom siktede hadde vært norsk borger ville fengslingsgrunnet ha vært bevisforspillelsesfare. En absolutt frist på 3 måneder for å holde vedkommende i varetekt av hensyn til bevisforspillelse ville ha vært en for knapp frist.

En kan også lett tenke seg andre sakstyper hvor etterforskningen vil være tidkrevende og hvor bevisforspillelsesfaren kan være aktuell. I overgrepssaker via internett (f. eks. der en mistenkt via internett har bestilt seksuelle overgrep mot mindreårige barn utenlands) kan det for politiet være tidkrevende å identifisere den eller de fornærmede,

som kanskje mistenkte kjenner identiteten til. Også ved overgrep over internett mot barn bosatt i Norge vil det kunne være tidkrevende å identifisere barna, som kanskje mistenkte kjenner identiteten til, og lett kan kontakte.

Det er heller ikke vanskelig å finne andre eksempler på saker med internasjonale forgreninger som vil være tidkrevende å etterforske.

Her nevnes grove narkotikaovertrедelser begått som ledd i organisert kriminalitet (f. eks. innførsel og omsetning av større kvanta narkotika), og saker om menneskehandel. Også i saker om grov økonomisk kriminalitet er det ofte tidkrevende å foreta etterforskning hva enten saken er nasjonal eller internasjonal. En lengstetid for fengsling i 3 måneder p.g.a. bevisforspillelsesfare vil lett medføre at mistenkte vil kunne påvirke vitner og fjerne bevis etter utløpet av 3 månedersperioden, om ikke politiet har rukket å sikre de nødvendige bevis innenfor dette tidsrom.

Så langt vi kan se har ikke EMK noen krav om tidsgrense for fengsling. Dessuten bemerkes at så vel riksadvokaten som statsadvokaten kan sette frister til politiet for fengslingssaker med bevisforspillelse, og man kan pålegge politiet om å rapportere fengslingssaker hvor fengslingsgrunnen er bevisforspillelsesfare. På denne måte kan overordnet påtalemyndighet gripe inn dersom etterforskingen har uforklarlig og sviktende fremdrift.

Vi bemerker dessuten at bevisforspillelsesfare kan bestå også etter at etterforskingen anses avsluttet (jf. Rt. 1992 s. 1363), og under hovedforhandling (etter at hovedforhandling er påbegynt) (jf. Rt. 2004 s. 457), samt frem til rettskraftig dom.

Dersom man skal innføre frister for fengsling ved bevisforspillelsesfare, bør man i alle fall, etter vår oppfatning, åpne for en lengre frist i de alvorlige sakene, eller åpne for at fristen kan forlenges i særlige tilfeller.

Bestemmelsen (§ 15-2 (3)) kunne f. eks. utformes slik (jf. neste side):

"Mistenkte kan ikke holdes fengslet i mer enn 3 måneder etter denne bestemmelsen, med mindre saken gjelder lovbrudd som etter loven kan medføre fengsel i mer enn 6 år, eller andre særlige grunner taler for fengsling ut over 3 måneder".

Kapittel 16 Påtalevedtak

Til pkt. 16.2 Frist for påtalevedtak

Vi er imot utvalgets flertalls forslag om å innføre en ordning med rettslig kontroll med saksbehandlingstiden frem til påtalevedtak, slik som skissert i utkastet § 28-1 (2), hvor mistenkte etter 1 år og 6 måneder kan bringe spørsmålet om saken fremmes med tilstrekkelig hurtighet, inn for domstolene, og hvor retten skal kunne sette en preklusiv frist for avgjørelse av påtalespørsmålet dersom videre forfølgning vil være urimelig.

Bestemmelsen (utkastet) har sitt forbilde i dansk prosesslovgivning. Vi bemerker at bestemmelsen sjelden benyttes i praksis i Danmark, hvilket heller ikke var forutsetningen, og vi kan da vanskelig se behovet for bestemmelsen.

Selv om det også i SPU's flertallsforslag (side 358), og i spesialmotivene (side 631) fremkommer at terskelen for å anse vilkåret om at videre forfølgning vil være "urimelig", skal være relativt høy, frykter vi at innføring av en slik bestemmelse vil åpne for mer prosess, og at flere saker bringes inn for domstolene for å få prøvd effektiviteten i fremdriften av etterforskingen.

Vi stiller oss også noe skeptiske til domstolenes egnethet til -på etterforsningsstadiet- å kunne vurdere politiets planmessighet, koordinering, dimensjonering av etterforskingen m.v. Dessuten taler hensynet til fornærmede mot at retten skal kunne innstille strafforfølgingen hvis ikke påtalespørsmålet er avgjort innen den frist retten måtte sette.

Vi *slutter oss til utvalgsmedlem Scheas begrunnelse for ikke å innføre en slik ordning* (se NOU-en side 358 h. sp. til side 359 v. sp.).

Dersom det skal innføres en ordning med kontroll av fremdriften i etterforskingen, bør man heller innføre en lovfesting for både mistenkte og fornærmede til å få brakt spørsmålet inn for overordnet påtalemyndighet.

Statsadvokatene kan allerede i dag gi politiet pålegg om å slutføre etterforskning av en sak innen en gitt frist. Vi opplever imidlertid at politiet ikke alltid klarer å holde de fastsatte fristene.

En lovfesting av en ordning hvor statsadvokatene, etter *klage* fra mistenkte eller fornærmede over sendrektig fremdrift, kan sette frister for politiet, for å få slutført etterforskingen, og hvor konsekvensen i ytterst tilfelle kan bli at etterforskingen anses innstilt, vil gi bedre legitimitet og en sterkere rettslig forankring enn hva som er tilfellet i dag.

Vi mener at også fornærmede bør kunne påklage en sendrektig fremdrift, idet det kan være like belastende for fornærmede, f. eks. i en voldtektssak, å måtte gå i lang tid å vente på en avgjørelse, som for en mistenkt.

Til Pkt. 16.3 Påtaleunntatelse, Pkt. 16.4. Henleggelse når forfølgning ikke er i det offentliges interesse, Pkt. 16.5 Henleggelse av kapasitetsgrunner, Pkt. 16.6 Om påtalebegjæring som vilkår for forfølgning og Pkt. 16.7 Om omgjøring av påtalevedtak

Vi viser til utredningen side 359 til side 363, og slutter oss til utvalgets forslag til lovendringer.

Til pkt. 16.8 Særlig om straffetilsagn

Vi slutter oss til SPU's forslag om at det *ikke* bør legges opp til forhandlinger mellom påtalemyndigheten og mistenkte *om avgjørelsen av påtalerspørsmålet*, herunder hvilken straffebestemmelse som skal anvendes på forholdet.

Vi er videre enige i at det *bør kunne innføres* en ordning der påtalemyndigheten overfor mistenkte gir *forhåndstilsagn om straffepåstand*.

Dessuten tiltrer vi at det *ikke* bør være adgang til å gi straffetilsagn utelukkende på bakgrunn av opplysninger om lovbrudd begått av *andre*, sml. kronvitneordninger.

Utvalgets utkast til § 28-7, og § 29-8 om adgangen til å *omgjøre* et forhåndstilsagn p.g.a. uriktige eller bristende forutsetninger, tiltres.

Endelig er vi enige i at retten bør kunne gå ut over påtalemyndighetens påstand der det er gitt forhåndstilsagn, dersom det fremstår som klart at reaksjonsfastsettelsen ellers ville bli feil, sml. utkastet § 32-3 (1) 5. punktum.

Kapittel 17 Generelle regler om rettens saksbehandling og avgjørelse

Til pkt. 17.4. Rettens tilgang til og bruk av sakens dokumenter

Vi slutter oss til SPU's flertalls vurderinger og begrunnelse for å gi retten tilgang til sakens opplysninger både under saksforberedelsen og den videre saksbehandling, jf. sidene 388 til 391.

Kapittel 20 Anke

Til Pkt. 20.4.2.Saksbehandlingsregler

Vi tiltrer forslagene om at forsvarer i større utstrekning avklarer bestemte forhold av betydning for den videre prosessen, og at han/hun ved domfeltes anke klargjør hva domfelte vil gjøre gjeldende.

Ved påtalemyndighetens anke må forsvarer opplyse om hvilke sider av anken man er uenig i.

Utkastet § 37-4 (4) om krav til støtteskriv innen 1 uke tiltres. En slik ordning bidrar til en mer effektiv prosess.

Til Pkt. 20.4.3.Anke til lagmannsretten

Vi mener, som SPU, at *dagens ankeordning i hovedsak bør videreføres*, og slutter oss til at det i fremtiden, under ny lov, bør legges opp til at behandlingen i lagmannsretten konsentreres mer om sakens tvistesporsmål.

Vi er videre enige med SPU's flertall i at det ikke er grunn til å videreføre dagens ordning med en ubetinget ankerrett i enhver sak om lovbrudd med strafferamme fengsel i mer enn 6 år, jf. pkt. 20.4.4.3.

Hvis tingrettens behandling tas opp på lyd- og bilde vil opptakene kunne inngå i ankesilingsvurderingen. Det anses dessuten uhensiktsmessig at man skal bruke tid og ressurser på en ankebehandling av saker som er behandlet forsvarlig i tingretten, og hvor det ellers ikke er holdepunkter for at anken vil føre frem og gi et annet utfall i ankeinstansen.

Man kan f. eks. tenke seg at en 25 år gammel mann er tiltalt (og domfelt i tingretten) for å ha hatt seksuell omgang med et barn på 13 år under en privat fest. Gjerningsmannen benekter å ha hatt noen kontakt med, herunder seksuell kontakt med, den mindreårige, og anker dommen, selv om DNA-analyser viser funn av DNA fra gjerningsmannen i offerets kroppslige hulrom. Et vitne har dessuten observert gjerningsmannen og offeret i det rom hvor den seksuelle omgang skal ha funnet sted på den aktuelle festen.

En slik sak bør kunne nektes fremmet for lagmannsrett hvis saken for øvrig har vært behandlet på lovformelig vis i tingretten.

Utkastet til § 38-3 (1) tiltres således.

Til Pkt. 20.4.4.4. Vilkåret om "særlige grunner" for prøving av anke over bot, inndragning eller tap av førerrett, og om påtalemyndighetens anke til ugunst

Vi er enige i at gjeldende straffeprosesslov § 321 første ledd og annet ledd annet punktum bør videreføres som ny § 38-3 (1) bokstav b).

Til Pkt. 20.4.6. Gjennomføring av ankebehandling og spørsmål om skriftlig behandling av anke

Vi er ikke umiddelbart enige i utvalgets vurdering av og forslag til ny § 39-6 (2) om at den ankende part skal ha ordet først. Forslaget antas å ha sammenheng med reglene om at forsvarer skal bistå mer med avklaring i forkant m.h.t. hva som er sakens tvistetema sml. § 34-4 og § 37-4 (4).

I begrensede anker er dette en god ordning, som bør videreføres som i dag, men i de fullstendige bevisankesakene er det vår oppfatning at det har mest for seg at påtalemyndigheten gis ordet først.

Vi mener at det ikke nødvendigvis vil bli en bedre konsentrering og effektivisering av ankebehandlingen dersom den ankende part – hvor dette er den tiltalte/domfelte (ved forsvarer) - gis ordet først. Vår erfaring er dessuten at enkelte forsvarere ønsker at påtalemyndigheten gis ordet først, også i begrensede anker, og at retten har akseptert en slik ordning der partene har vært enige om det.

Vi mener at adgangen til skriftlig ankebehandling *ikke* bør utvides, slik utvalget har foreslått. Bevisanker i saker om lovbrudd som kan gi fengsel i mer enn 6 år bør avgjøres etter muntlige forhandlinger bl.a. på grunn av sakenes alvorlighetsgrad.

Til Pkt. 20.4.7. Ankeinstolens kompetanse ved begrenset anke

Vi er enige i at ankeinstolen selvstendig ikke bør gis adgang til å kunne prøve bevisene under skyldspørsmålet ved begrenset anke, og tiltrer utvalgets begrunnelse på s. 452.

Til Pkt. 20.4.8. Adgangen til å endre utmålt straff

Vi slutter oss til videreføringen av straffeprosessloven § 344 i ny § 39-11 (2).

Til Pkt. 20.4.9. Domfeltes anke – endring til skade

Vi tiltrer SPU's vurderinger om at prinsippet om *reformatio in pejus* ikke bør innføres hos oss. Hensynet til riktige avgjørelser, og hensynet til at ankeinstansen skal avsi den straff som ankeinstansen mener er riktig, basert på et bredt spekter av hensyn i den enkelte sak, taler for at prinsippet ikke innføres.

Som eksempel fra den senere tid kan nevnes avgjørelse (dom) fra Hålogaland lagmannsrett 20.04.2016 (LH-2015-204917).

En gresk sjømann ble tiltalt og domfelt for drap på en ukrainsk kvinne om bord i gresk båt (i Lovdataingressen angis feil at båten var norsk) mens båten lå ved havn i Nederland, og senere ankom Norge. Straffen kunne ikke settes strengere enn den ville blitt utmålt i Nederland.

I tingretten ble det ut fra en konkret vurdering av de skjerpene forhold i saken påstått fengsel i 9 år, basert på opplysninger fra Nederland i forkant av tingrettsbehandlingen om at "normalstraffen" for drap i Nederland var fengsel i 8 år. Tingretten idømte 8 år fengsel.

Domfelte anket bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet. I forkant av ankebehandlingen mottok påtalemyndigheten ny dokumentasjon fra påtalemyndigheten i Nederland som tilsa at normalstraffen for drap var vesentlig høyere (enn fengsel i 8 år), og at forventet straff for det aktuelle forholdet i Nederland ville vært på minst 12 år fengsel. Dette ble underbygd av noe rettspraksis fra Nederland.

Lagmannsretten kom deretter til at straffen burde settes til fengsel i 13 år, særlig sett hen til at liket var dumpet, noe som ble ansett klart skjerpene, idet de etterlatte var påført ytterligere problemer og lidelser ved ikke å ha fått svar på hva som hadde skjedd, og ikke hadde noen grav å gå til.

Anke til Høyesterett over straffekravet ble ikke tatt til følge, jf. HR-2016-1449-U.

Det ville etter vårt syn være helt feil om domfelte skulle ha "sluppet unna" med 8 år fengsel basert på misvisende informasjon fra nederlandske myndigheter, når man hadde ny og mer dokumenterbar informasjon om straffnivået for lagmannsretten, i en situasjon der hvor bare domfelte anket dommen.

Til Pkt. 20.4.10 og pkt. 20.4.11. Anke til Høyesterett og ankerett for fornærmede

Vi tiltrer utvalgets forslag i § 38-3 (2), § 38-2 og § 37-2 (4) bokstav b samt § 5-4 bokstav b, jf. utredningen side 454-455.

Videre er vi enige i at *fornærmede ikke* bør ha særskilt ankeadgang, jf. utredningen side 455-456.

Geir Fornebo
førstestatsadvokat

Erik Thronæs
statsadvokat

Gjenpart:
Riksadvokaten, pb. 8002 Dep., 0030 Oslo